

МОЈ ПРВИ СУСРЕТ СА ДРУГОМ ТИТОМ

У другој половини новембра 1941. године, Прибојска партизанска чета налазила се више од 15 дана на ноложајима од Вардишта од Бијелих Брда где је с Трећом ужичком обезбеђивала слободну територију Ужичке републике. Четничка издаја је постала све очевиднија. Ситуација је била таква да смо, и кад нисмо водили борбу са Италијанима, морали даноноћно да држимо по седнуте чуке и висове на прузи између Добруна и Вардишта да нас не би непријатељ изненадио и продро на ослобођену територију.

Негде око 20. новембра моја чета позвана је у Ужице да се борци окупају и онабедеју топлијом одећом. Тада се вероватно, разрађивао план повлачења пред надмоћним непријатељем. Долазио је у обзир Санцак. Било је веома значајно због тога знати какав ће став Муслимани заузети према партизанима. Да би дошао до ових обавештења, друг Тито је рекао другу Воју Лековићу да доведе на разговор једног комесара — Муслимана. Друг Воја је пронашао мене и саопштио ми да дођем у Врховни штаб јер друг Тито хоће да разговара са мном. Био сам, разуме се, веома радостан што ми се пружила прилика да видим друга Тита и да разговарам с њим.

Од саопштења друга Воја па све до сусрета са Титом узбуђење је у мени стално расло па сам се већ почео бринута да се не збуним кад се сретнем са њим. Али свега тога је нестало оног тренутка када ми је друг Тито пружио руку и понудио ме да седнем.

Разговор је од првог момента почео сасвим неусиљено и текао је као да се већ дуго познајемо. Друг Тито се прво интересовао на ком је положају моја јединица и како нам је тамзо. Ја сам му причао како смо водили борбе са Италијанима и како ме је командант четника у Вишеграду, мајор Дангић, кад је дознао да се код партизана налази један Муслиман, позвао на разговор у његов штаб и тамо ми рекао да се он; не слаже што Тито прима у партизане Турке и да он ни једном Турчину не верује, па ће поставити ултиматум другу Титу да на његов сектор не шаље ни једног Турчина. На ово сам ја Дангићу одговорио да сам ја комуниста и да сам у партизане пошао да се борим за слободу свога народа, а против издајника без обзира којој националности и ве-

ри припадају. Насмејали смо се надувености мајора Дангића јер је било јасно да он никакав ултиматум није могао поставити партизанима пошто смо га ми снабдевали муницијом и пушкама из ужичке фабрике, док је опседао усташко упориште у Вишеграду.

После овога почели смо разговарати о ствари због које сам био позват. На Титово питање шта мислим како ће се држати Муслимани према нама кад будемо ослобађали територију на којој они живе, ја сам одговорио да су Муслимани Санџака имали ириликe да се осведоче у партизане као пријатеље и заштитнике. После извршених масовних покоља Муслимана у источној Босни, избеглице су у колонама свакодневно бежале за Санџак. На путу су се сусретали са нашим јединицама које су им помагале, шта- тиле их и браниле од четника, о чему се у Санџаку много прича- ло. Према томе, што се тиче интимног рашоложења муслиманских маса, њихове симпатије су неподељене према партизанима. Међу- тим, ту повољну околност по нас отежава чињеница да смо ми још малобројни, а боримо се против огромне хитлеровске силе која је окупирала целу Европу. Ово ће свакако утицати, рекао сам, да држање Муслимана буде такво да не манифестују исувише јав- но своје симпатије према нама како не би навукли мржњу и осве- ту окупатора. Могло би се очекивати да свуда где будемо наила- зили на муслиманска насеља, чак и тамо где је формирана мусли- манска милиција, да се они неће борити протав нас. Вероватно је да ће нам и помагати у пролазу, али ће сигурно молита да се не задржавамо у њиховим селима како четници не би нашли из- говор да их потпуно униште када се партизани повуку.

Друг Тито је показао пуно разумевања према деликатном положају Муслимана. Сећам се да је одмах после нашег повлаче- ња у Санџак била издата директива партизанским јединицама како треба поступити са квислиншким оружаним снагама. У директиви се прецизирало да све наоружане јединице слугу окупатора треба безусловно разоружати, једино муслиманску милицију, уколико не пуца на нас и покаже се спремном да са нама сарађује, треба то- лерисати.

После завршеног разговора друг Тито ме је позвао да оста- нем на ручку у Штабу. Ја сам тиме био веома поласкан и радо сам прихватио позив. Поред осталог интереоовало ме како се хра- ни Врховни штаб. Изненадио сам се кад сам видео да и друг Тито и остали чланови Штаба имају за ручак само неку чорбу с месом, црни пшенични хлеб и по једну јабуку — исто оно што је тај дан било припремљено за све јединице у Ужицу.

Овај мој први сусрет са другом Титом остао ми је дубоко у сећању.

(Према чланку у листу „Полимље“^{//}, број 313/1961).

Хилмија ХАСАНАГИЋ